

# شیمی شاهزاده عرفان ویراست دوم (با اضافات)

محمد فنائی اشکوری

مجمع عالی حکمت اسلامی

## فهرست مطالب

۱۳ ..... سخن ناشر

۱۵ ..... مقدمه

۱۷ ..... جلسه اول: چیستی عرفان

۱۷ ..... طرح مسأله

۱۸ ..... واژه عرفان و برخی معادل‌های آن

۲۰ ..... چیستی عرفان

۲۱ ..... پنتئیزم

۲۲ ..... خدای شخصی

۲۴ ..... تفسیر پنتئستی از تجربه عرفانی

۲۵ ..... تجربه و تفسیر

۲۵ ..... خدا و تجربه دینی و عرفانی

۲۷ ..... ابعاد سلوکی و رفتاری عرفان

۲۸ ..... حقیقت عرفان و علم عرفان

۳۰ ..... انواع عرفان

۳۱ ..... فایده علم عرفان

۳۲ ..... همراهی علم و عمل در عرفان

۳۴ ..... لزوم استعداد و زمینه برای تجربه عرفانی

۳۵ ..... انفعالی بودن تجربه‌های عرفانی عادی

۳۷ ..... علوم عرفانی

۳۸ ..... انواع عرفان و لزوم توجه به عرفان شیعی

### ۴۱ ..... جلسه دوم: نسبت عرفان با دین

۴۲ ..... آیا عرفان ضدّ دین است؟

۴۲ ..... آیا عرفان غیر از دین است؟

۴۵ ..... نقد نظریه ضدیت و غیریت

۴۵ ..... آیا عرفان جزء دین است؟

۴۹ ..... عدم جدایی دین و عرفان

۴۹ ..... عرفان، بعد باطنی دین

۵۰ ..... اصل ظهور و بطون

۵۱ ..... توحید عرفانی

۵۲ ..... معنای ظاهر و باطن

۵۳ ..... ظاهر و باطن نماز

۵۶ ..... تعبیر قشر و لبّ

۵۸ ..... همراهی ظاهر و باطن

۶۰ ..... دین طبیعی و دین تاریخی

۶۱ ..... حوزه عرفان

۶۲ ..... علل مخالفت با عرفان

۶۵ ..... تفسیر و تأویل عرفانی

۶۷ ..... معیار در تفسیر عرفانی

## جلسه سوم: عرفان و عقل ..... ۶۹

تعارض عقل و عرفان ..... ۶۹

نقد سخن استیسی ..... ۷۳

راه حل تناقض نماهای عرفانی ..... ۷۵

تفاوت زبان عرفانی و زبان عرفی ..... ۷۶

نظر افراطی بعضی از صوفیان درباره عقل ..... ۷۷

علم الیقین، عین الیقین و حق الیقین ..... ۸۵

نیاز عرفان به عقل ..... ۸۸

عقل و وحی ..... ۹۰

حس و عقل ..... ۹۱

تفسیر تجربه های عرفانی ..... ۹۲

اختلاف در تفسیر ..... ۹۳

عقل و نفی دعاوی باطل ..... ۹۷

اثبات دعاوی شهودی ..... ۹۸

## جلسه چهارم: هستی شناسی عرفانی ..... ۹۹

بدهت اصل واقعیت ..... ۱۰۰

چیستی واقعیت ..... ۱۰۱

وحدت و کثرت وجود ..... ۱۰۱

وحدت شهود ..... ۱۰۶

وحدت اراده ..... ۱۰۶

مونیزم و پنتئیزم ..... ۱۰۸

وحدت وجود شخصی ..... ۱۱۰

تمثیل هایی برای فهم وحدت وجود ..... ۱۱۱

- ۱۱۴ ..... نصاب در بحث وحدت وجود.
- ۱۱۷ ..... اصول ضروری و منطقة الفراق نظری.
- ۱۱۹ ..... دیدگاه اسلامی در صفات خدا.
- ۱۲۳ ..... خلاصه و نتیجه.
- ۱۲۵ ..... جلسه پنجم: کلیاتی در عرفان عملی**
- ۱۲۶ ..... عرفان عملی.
- ۱۲۶ ..... منابع عرفان عملی.
- ۱۲۷ ..... تجربه‌های سلوکی عرفا.
- ۱۲۷ ..... ابداع روش آری، ابداع حکم نه.
- ۱۲۹ ..... لزوم سلوک در چهارچوب دین.
- ۱۳۱ ..... اهمیت تهذیب نفس در عرفان.
- ۱۳۲ ..... مراحل و ارکان سلوک.
- ۱۳۳ ..... نقش شهود در عشق.
- ۱۳۷ ..... توحید در تشریع.
- ۱۳۹ ..... نمایش اوج عرفان در صحنه عاشورا.
- ۱۴۰ ..... عبادت حقی.
- ۱۴۳ ..... عرفان و اخلاق.
- ۱۴۳ ..... انواع اخلاق.
- ۱۴۵ ..... بعد الهی و خلقی عرفان.
- ۱۴۶ ..... لزوم توجه به ابعاد انسانی دین.
- ۱۴۹ ..... هدف سلوک عرفانی.
- ۱۵۰ ..... یک خطا در برخی تأویل‌ها.

# جلسه ششم: اصول و ارکان عرفان شیعی ۱۵۳

معنای عرفان ۱۵۳

عرفان اسلامی ۱۵۴

عرفان شیعی ۱۵۴

مدعای ما ۱۵۵

آموزه های اعتقادی عرفانی ۱۵۶

مرجعیت علمی و معنوی ائمه علیهم السلام ۱۵۹

امامت در عصر غیبت ۱۶۲

آثار عملی اعتقاد به ولایت و امامت ۱۶۳

تأسی به ائمه علیهم السلام ۱۶۴

محبت به اهل بیت علیهم السلام ۱۶۵

توسل به اهل بیت علیهم السلام ۱۶۵

زیارت اهل بیت ۱۶۶

گریه و عزاداری بر حضرت سید الشهداء علیه السلام ۱۶۶

آیا محبت به اولیای خدا و توسل به آنها شرک است؟ ۱۶۷

خطوط کلی عرفان شیعی ۱۶۹

منابع عرفان شیعی ۱۶۹

عرفان، باطن دین ۱۷۰

هماهنگی عقل، وحی و شهود ۱۷۰

اصول اعتقادی در عرفان شیعی ۱۷۱

توحید ۱۷۱

عالم مخلوقات ۱۷۳

جایگاه انسان ۱۷۳

- ۱۷۵ ..... معاد و روز واپسین
- ۱۷۵ ..... معرفت، محبت و اطاعت
- ۱۷۶ ..... عقلانیت و دین‌مداری
- ۱۷۶ ..... عرفان در چارچوب فقه و اخلاق
- ۱۷۷ ..... اعتدال
- ۱۷۷ ..... جامع‌نگری
- ۱۷۸ ..... دیگرگرایی
- ۱۷۸ ..... عدل و احسان
- ۱۷۹ ..... سخن پایانی

### جلسه هفتم: عرفان شیعی در مقایسه با دیگر مکتب‌های عرفانی ..... ۱۸۱

- ۱۸۱ ..... بایسته‌های شناخت عرفان اصیل
- ۱۸۴ ..... انواع عرفان‌های کاذب یا ناقص
- ۱۸۴ ..... عرفان بدون خدا
- ۱۸۴ ..... عرفان طبیعی
- ۱۸۵ ..... عرفان‌های همه‌خدایی
- ۱۸۷ ..... عرفان بدون توحید
- ۱۹۰ ..... عرفان بدون دین
- ۱۹۲ ..... عرفان دینی نادرست
- ۱۹۲ ..... عرفان بدون معاد
- ۱۹۳ ..... عرفان بدون ولایت
- ۱۹۳ ..... عرفان بدون شریعت و فقه
- ۱۹۳ ..... عرفان بدون عقل
- ۱۹۴ ..... ویژگی برجسته عرفان شیعی

- ۱۹۵ ..... عرفان بدون زندگی
- ۱۹۶ ..... عرفان بدون اخلاق
- ۱۹۶ ..... عرفان بدون سیاست

## ۱۹۹ ..... خلاصه و نتیجه

## ۲۰۵ ..... نمایه‌ها

- ۲۰۷ ..... مقدمه نمایه موضوعی
- ۲۰۹ ..... نمایه آیات
- ۲۱۳ ..... نمایه روایات
- ۲۱۵ ..... نمایه اعلام
- ۲۱۹ ..... نمایه موضوعی

## ۲۲۳ ..... منابع و مآخذ

مجمع عالی حکمت اسلامی که اکنون به لطف خداوند متعال و توجهات خاصه اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، به یکی از مراکز معتبر و قابل توجه حکمی کشور تبدیل شده، در طول فعالیت چند ساله خود با حضور اساتید سطوح عالی حوزه و دانشگاه و با برگزاری نشست‌های علمی، دوره‌های آموزشی، تأسیس کتابخانه تخصصی علوم عقلی، نکوداشت اساطین حکمت اسلامی، معرفی مکاتب و فلاسفه شیعه و... زمینه‌های مناسبی را جهت گسترش گفتمان حکمت اسلامی و همچنین تولید علوم انسانی اسلامی فراهم آورده است.

نشر آثار فاخر و ارزشمند که بر اساس ماده چهارده اساسنامه از وظایف مجمع عالی حکمت اسلامی محسوب می‌شود و همچنین نشر متون آموزشی، احیاء و تصحیح تراث، منظومه‌سازی مکاتب حکمت اسلامی، در راستای بهره‌مندی مناسب و آشنایی علاقه‌مندان با مبانی و مسائل و مباحث حکمت اسلامی است.

اثر پیش‌رو با عنوان شاخصه‌های عرفان ناب شیعی حاصل مباحث و درس‌های جناب آقای دکتر محمد فنائی اشکوری

است که با همین عنوان در مجمع عالی حکمت اسلامی ارائه و پس از تدوین از سوی انتشارات حکمت اسلامی منتشر و عرضه گردید.

در این کتاب، اصول کلی عرفان شیعی و شاخصه‌های آن و تمایز آن از دیگر مشرب‌های عرفانی کانون بحث و نظر قرار گرفته است.

انتشارات حکمت اسلامی بر آن است تا با نشر آثار فاخر و ارزشمند بتواند در راستای گسترش حکمت اسلامی برخاسته از مبانی اعتقادی اسلامی، گام بردارد.

در خصوص اثر پیش‌رو لازم می‌دانیم از همکاری همه عزیزانی که در آماده‌سازی و نشر تلاش نموده‌اند به‌ویژه جناب آقای دکتر محمد فنائی اشکوری، اعضای شورای معاونان و شورای کتاب مجمع عالی حکمت اسلامی؛ حجج اسلام والمسلمین آقایان حمید پارسائی، عزالدین رضائزاد، علی عباسی و حسن معلمی و نیز از آقایان مرتضی محمدی استانی، حسن محسنی، مصطفی شاهقلی، حسین وکیلی، سیدرضا شاهچراغی، سیدسعید شاهچراغی و عباس پریمی که پیگیر امور مربوط به انتشارات، صفحه‌آرایی، حروفچینی، نمایه‌سازی، پیاده‌سازی، نمونه‌خوانی و نشر را برعهده داشته‌اند، تقدیر و تشکر را داشته باشیم.

با سپاس از محضر همه خوانندگان محترم، بسیار مفتخر خواهیم شد تا از دیدگاه‌ها و نظرات ارزشمندشان در راستای استمرار کار و ترویج و توسعه حکمت اسلامی بهره‌مند شویم. ان شاء الله

محمدباقر خراسانی  
انتشارات حکمت اسلامی